

I. Nacionaliniai teismai**I.1. Teismai****I.2. Konstitucinis Teismas****II. Nacionalinės žmogaus teisių institucijos, Ombudsmenas****II.1. Pagrindinių teisių komisaras****II.2. Specializuotos žmogaus teisių institucijos****II.2.1. Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija****II.2.2. Lygių galimybių institucija****II.2.3. Nepriklausoma policijos skundų taryba****III. Kita informacija****III.1. Vengrijos prokuratūra****III.2. Parama nukentėjusiesiems****III.3. Teisinė pagalba****I. Nacionaliniai teismai****I. 1. Teismai****1. Uždaviniai**

Pagal Vengrijos pagrindinį įstatymą (Vengrijos Konstitucija) teismų užduotis – vykdyti teisingumą. Tai reiškia baudžiamųjų bylų ir privačių teisinių ginčų nagrinėjimą, sprendimų dėl administracinių sprendimų ir savivaldos institucijų dekretų teisėtumo priėmimą ir nustatymą, ar vietos valdžios institucija neįvykdė jai teisės aktuose numatytų pareigų. Pagal įstatymą teismų kompetencijai gali būti priskiriamos ir kitos bylos.

Teismų nepriklausomumą užtikrinantys principai nustatyti Pagrindiniame įstatyme: teisėjai laikosi tik teisės aktų, jiems negali būti duodama jokių nurodymų dėl bylų nagrinėjimo ir jie gali būti atleisti iš pareigų tik dėl teisės aktuose nustatytų priežasčių ir juose nurodyta tvarka. Teisėjai negali būti politinės partijos nariai ar dalyvauti politinėje veikloje.

2. Struktūra

Vengrijoje teisingumą vykdo Vengrijos *Curia (Kúria)*, apygardos apeliaciniai teismai, apygardos teismai, apylinkės teismai ir administraciniai bei darbo bylų teismai.

Įvairių lygmenų teismai nėra tarpusavyje susiję hierarchiškai. Pagal hierarchiją aukštesni teismai neturi įgaliojimų duoti nurodymų pagal hierarchiją žemesniems teismams. Teisėjai priima sprendimus vadovaudamiesi teisės aktais ir moraliniais įsitikinimais.

Apylinkės teismai (járásbírószékek)

Daugumą bylų pirmąją instanciją nagrinėja apylinkės teismai. Šiuo metu sprendimus Vengrijoje priima 111 apylinkės teismų. Budapešte esantys apylinkės teismai vengriškai vadinami *kerületi bíróság*. 23 Budapešto rajonuose iš viso veikia šeši sujungti apylinkės teismai (*egyesített kerületi bíróság*). Apylinkės teismai yra pirmosios instancijos teismai, jiems pirmininkauja pirmininkas.

Administraciniai ir darbo bylų teismai

Vengrijoje yra 20 administracinių ir darbo bylų teismų, kurie, kaip rodo jų pavadinimas, nagrinėja tik administracines ir darbo bylas. Pagrindinė jų užduotis – peržiūrėti administracinius sprendimus ir nagrinėti bylas, kylančias iš darbo santykių ir kvazidarbo santykių.

Apygardos teismai (törvényszékek)

Apygardos teismai nagrinėja bylas pirmąją arba antrąją instanciją. Byla apygardos teismui gali būti perduota vienu iš dviejų būdų. Vienas iš būdų – kai suinteresuotoji šalis apskundžia pirmąją instanciją priimtą teismo sprendimą (kitais atvejais, apylinkės, administracinio ir darbo bylų teismo sprendimą). Tačiau kai kurios bylos keliamos apygardos teisme, ir tokiu atveju šie teismai jas nagrinėja pirmąją instanciją. Proceso teisės aktuose (Civilinio proceso kodekse ir Baudžiamojo proceso kodekse) nustatyta, kokios tai bylos, pavyzdžiui, remiantis byloje nagrinėjamos sumos dydžiu, – ar tai yra speciali byla, ar susijusi su labai sunkiu baudžiamuoju nusikaltimu. Apygardos teismuose yra kolegijos, komisijos ir baudžiamųjų, civilinių, ekonominių, administracinių ir darbo bylų skyriai, kuriems pirmininkauja pirmininkas.

Apeliaciniai apygardos teismai (főelbíróságok)

Penki apeliaciniai apygardos teismai yra tarpiniai tarp apygardos teismų ir *Curia*, jie buvo sukurti siekiant sumažinti buvusio Aukščiausiojo Teismo darbo krūvį. Apeliacinius skundus dėl apygardos teismų sprendimų nagrinėja apeliaciniai apygardos teismai. Apeliaciniai apygardos teismai yra trečiosios instancijos teismai baudžiamosiose bylose, kuriose bylų antrąją instanciją nagrinėjo apygardos teismai. Apeliaciniuose apygardos teismuose yra kolegijos, baudžiamųjų ir civilinių bylų skyriai, kuriems pirmininkauja pirmininkas.

Vengrijos Curia

Curia yra teismų hierarchijos viršūnėje, jam pirmininkauja pirmininkas. Svarbiausia jo pareiga – įtvirtinti vienodą ir nuoseklią teismų praktiką. *Curia* šią pareigą vykdo priimdamas sprendimus, kurie vadinami vienodinimo sprendimais. Šiuose sprendimuose įtvirtinti pagrindiniai principai ir jie yra privalomi teismams.

Curia

priima sprendimus dėl apygardos teismų ar apeliacinių apygardos teismų sprendimų apskundimo teisės aktuose nustatytais atvejais;

vertina prašymus dėl peržiūros;

priima vienodinimo sprendimus, kurie yra privalomi teismams;

analizuoja teismų praktiką bylose, kurios jau baigtos nagrinėti ir tapo galutinės, ir šiomis aplinkybėmis tiria ir nagrinėja teismų praktiką;

skelbia teismų sprendimus dėl principų;

sprendžia, ar savivaldos institucijų dekretai prieštarauja kitiems teisės aktams ir ar juos reikia panaikinti; priima sprendimus dėl vietos valdžios institucijos, pažeidusios jai teisės aktuose nustatytas pareigas.

Curia yra šios teisėjų kolegijos: bylų nagrinėjimo, vienodinimo sprendimų, vietos valdžios institucijų ir principų įtvirtinimo; taip pat baudžiamųjų, civilinių, administracinių ir darbo bylų skyriai ir teismų praktiką analizuojančios komisijos.

Nacionalinė teismų tarnyba (*Országos Bírósági Hivatal*) ir Nacionalinė teismų taryba (*Országos Bírói Tanács*)

Nacionalinės teismų tarnybos pirmininkas atlieka centralizuotas užduotis, susijusias su teismų administravimu, įgyvendina valdymo įgaliojimus pagal Biudžeto įstatymo skyrių dėl teismų ir prižiūri administracinę apeliacinių apygardos teismų ir apygardos teismų pirmininkų veiklą. Nacionalinė teismų taryba yra nepriklausomas organas, kurį renka teisėjai ir sudaro tik teisėjai. Tai yra priežiūros tarnyba, kurios tikslas – centralizuotai administruoti teismus. Be priežiūros uždavinių, Nacionalinė teismų taryba dar dalyvauja teismų administravimo veikloje.

3. Kontaktiniai duomenys

Országos Bírósági Hivatal

Adresas: 1055 Budapest, Szalay u. 16.

Pašto adresas: 1363 Budapest Pf.: 24.

Telefonas +36 (1) 354 41 00

Faks. +36 1 312 4453

obh@obh.birosag.hu

E. paštas

[Teismų interneto svetainė](#)

I.2. Konstitucinis Teismas

1. Uždaviniai

Konstitucinis Teismas (*Alkotmánybíróság*) yra pagrindinė institucija, prižiūrinti, kad būtų laikomasi Pagrindinio įstatymo. Jo pareigos – ginti demokratinę teisinę valstybę, konstitucinę tvarką ir Pagrindinio įstatymo garantuojamas teises, užtikrinti teisinės sistemos vidinį suderinamumą ir užtikrinti valdžių padalijimo principo įgyvendinimą.

Konstitucinį Teismą 1989 m. įkūrė Nacionalinė Asamblėja. Pagrindiniame įstatyme nustatytos pagrindinės taisyklės, susijusios su Konstitucinio Teismo pareigomis ir *raison d'être*, o svarbiausios veiklos organizavimo ir proceso taisyklės išdėstytos Konstitucinio Teismo įstatyme. Išsamios Konstitucinio Teismo proceso taisyklės nustatytos Procedūros reglamente.

2. Struktūra

Konstitucinį Teismą sudaro 15 narių. Jo narius renka Nacionalinė Asamblėja dviejų trečdalių balsų dauguma, narys renkamas 12 metų kadencijai. Kad galėtų tapti Konstitucinio Teismo teisėju, asmuo turi būti autoritetingas akademinis teisininkas arba turėti bent 20 metų profesinę patirtį teisės srityje. Konstitucinio Teismo pirmininką renka Nacionalinė Asamblėja iš Konstitucinio Teismo teisėjų jo, kaip Konstitucinio Teismo teisėjo, kadencijai.

Konstitucinis Teismas posėdžiauja plenariniuose posėdžiuose, penkių narių kolegijose arba kaip vienas teisėjas. Sprendimai dėl įstatymų konstitucingumo ir kitų svarbių klausimų priimami plenariniame posėdyje.

Teismo tarnyba vykdo organizacines, operacines, administracines ir sprendimų priėmimo užduotis. Tarnybai vadovauja generalinis sekretorius, kuris pirmininko siūlymu renkamas per plenarinį posėdį.

3. Įgaliojimai

Pirminis atitiktis Pagrindiniam įstatymui nagrinėjimas

Įstatymo iniciatorius (vyriausybė arba Nacionalinės Asamblėjos pirmininkas) gali prašyti Nacionalinės Asamblėjos pateikti priimtą įstatymą Konstituciniam Teismui, kad šis atliktų konstitucinę kontrolę, siekdamas patikrinti, ar jis atitinka Pagrindinį įstatymą.

Be to, Respublikos prezidentas privalo perduoti parlamento priimtą įstatymą Konstituciniam Teismui, užuot jį pasirašęs, jei mano, kad šis įstatymas ar kuri nors jo nuostata neatitinka Pagrindinio įstatymo, kad Teismas patikrintų, ar jis atitinka Pagrindinį įstatymą. Jei Konstitucinis Teismas nustato, kad patikrintas įstatymas prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, jo negalima paskelbti.

Atitiktis Pagrindiniam įstatymui *ex post* kontrolė (*ex post* kontrolės procedūra)

Šią 2012 m. nustatytą procedūrą gali pradėti vyriausybė, vienas ketvirtadalis parlamento narių, Pagrindinių teisių komisaras, *Curia* pirmininkas arba prokuroras.

Pagal šią procedūrą Konstitucinis Teismas panaikina bet kurią ginčijamą nuostatą, jei konstatuoja, kad ji prieštarauja Pagrindiniam įstatymui.

Teisėjo pradedama individualios peržiūros procedūra

Teisėjas, kuris nagrinėdamas bylą nusprendžia, kad taikytinas įstatymas prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, turi prašyti Konstitucinio Teismo išnagrinėti jį ir sustabdyti bylos nagrinėjimą. Jei bylą iškelia teisėjas, Konstitucinis Teismas gali nuspręsti, kad įstatymo ar teisės akto nuostata prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, ir pripažinti ją netaikytina konkrečioje byloje ar net apskritai.

Konstituciniai skundai

Konstitucinis skundas yra viena iš svarbiausių pagrindinių teisių apsaugos priemonių. Pirmiausia jį gali būti naudojama tais atvejais, kai priimant teismo sprendimą yra pažeidžiamos Pagrindiniame įstatyme nustatytos skundo pateikėjo pagrindinės teisės. Toks pažeidimas gali būti padarytas vykstant teismo procesui, susijusiam su byla, kurioje taikomas Pagrindiniam įstatymui prieštaraujantis įstatymas, arba jeigu Pagrindiniam įstatymui prieštarauja priimtas sprendimas dėl bylos esmės ar kuris nors kitas sprendimas, kuriuo užbaigiamas procesas. Išimtinėmis aplinkybėmis konstitucinis skundas gali būti paduodamas, jei byloje tiesiogiai pažeidžiamos skundo pateikėjo pagrindinės teisės, nepriėmus teismo sprendimo. Jei Konstitucinis Teismas pripažįsta įstatymą ar teismo sprendimą prieštaraujančiu Pagrindiniam įstatymui, jis panaikina jį.

Prieštaravimo tarptautiniams susitarimams nagrinėjimas

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymą gali būti nagrinėjama Vengrijos teisės atitiktis tarptautiniam susitarimui. Atsižvelgdami į byloje taikytiną teisę, procedūrą gali pradėti vienas ketvirtadalis parlamento narių, vyriausybė, Pagrindinių teisių komisaras, *Curia* pirmininkas, generalinis prokuroras arba teisėjas.

Konstitucinis Teismas gali panaikinti visą įstatymą ar jo dalį, konstatavęs, kad jis prieštarauja tarptautiniam susitarimui, ir paprašyti teisės aktų leidėjo imtis būtinų priemonių, kad iki nustatyto termino prieštaravimas būtų panaikintas.

Papildomi įgaliojimai

Konstitucinis Teismas aiškina Pagrindinio įstatymo nuostatas, susijusias su bet koku konkrečiu konstituciniu klausimu, pasiūlius Nacionalinei Asamblėjai arba jos nuolatiniam komitetui, Respublikos prezidentui arba vyriausybei, jei šį aiškinimą galima pateikti tiesiogiai remiantis Pagrindiniu įstatymu.

Bet kuris asmuo gali pateikti pasiūlymą Konstituciniam Teismui peržiūrėti Nacionalinės Asamblėjos sprendimą sušaukti referendumą arba atmesti privalomo referendumo sušaukimą.

Nacionalinė Asamblėja gali paleisti vietos valdžios institucijos arba mažumos savivaldos atstovų grupę, jei jos veikla prieštarauja Pagrindiniam įstatymui.

Prieš tai Konstitucinis Teismas vyriausybės iniciatyva pateikia išvadą byloje.

Konstitucinis Teismas Nacionalinės Asamblėjos siūlymu nagrinėja bylą dėl Respublikos prezidento pašalinimo iš pareigų.

Konstitucinis Teismas gali priimti sprendimus klausimais, susijusiais su valstybės institucijų įgaliojimų ir valstybės bei vietos valdžios institucijų įgaliojimų kolizija.

Konstitucinis Teismas gali *ex officio* nustatyti, kad priemonė prieštarauja Pagrindiniam įstatymui dėl legislatyvinės omisijos (teisės akto spragos), ir tada jis prašo už spragą atsakingą instituciją ją ištaisyti.

4. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1015 Budapest, Donáti u. 35–45.

Pašto adresas: 1535 Budapest, Pf. 773.

Telefonas +36 (1) 488 31 00

[Konstitucinio Teismo interneto svetainė](#)

[Facebook tinklalapis](#)

II. Nacionalinės Žmogaus teisių institucijos, Ombudsmenas

II.1. Pagrindinių teisių komisaras (*Az Alapvető Jogok Biztosa*) (Jungtinių Tautų nacionalinė Žmogaus teisių institucija)

1. Pagrindinių teisių komisaras

Pagal Vengrijos pagrindinį įstatymą Nacionalinė Asamblėja taip pat yra priėmusi Pagrindinių teisių komisaro įstatymą, kuriuo sukurta nauja, vienoda Ombudsmeno sistema.

Pagrindinių teisių komisaras yra atskaitingas tik parlamentui. Ombudsmenas per procedūrą savarankiškai imasi veiksmų vadovaudamasis tik Pagrindiniu įstatymu ir kitais teisės aktais. Ombudsmeną Respublikos prezidento siūlymu šešerių metų kadencijai renka Nacionalinės Asamblėjos atstovai dviejų trečdalių balsų dauguma ir jis dėl savo darbo kasmet atsiskaito Nacionalinei Asamblėjai.

Pagrindinių teisių komisaras gali būti perrenkamas tik kartą. Pagal Pagrindinių teisių komisaro įstatymą Pagrindinių teisių komisaras turi du pavaduotojus: pavaduotoją, atsakingą už būsimų kartų interesų apsaugą, ir pavaduotoją, atsakingą už Vengrijoje gyvenančių etninių mažumų teisių apsaugą. Nacionalinės Asamblėjos išrinktas komisaras siūlo savo pavaduotojus, kuriuos taip pat renka Nacionalinė Asamblėja.

2. Procedūra ir veiksmai

Pagrindinė Ombudsmeno užduotis – tirti piktnaudžiavimą, susijusį su pagrindinėmis teisėmis, ir imtis bendrųjų arba konkrečių priemonių piktnaudžiavimui ištaisyti.

Ombudsmenas, veikdamas pagal jo įgaliojimus reglamentuojantį įstatymą, renkasi veiksmus, kurie, jo nuomone, yra tinkami. Tokie veiksmai gali būti: priežiūros institucijai, prižiūrinčiai piktnaudžiaujančią instituciją, skirta rekomendacija ištaisyti su pagrindinėmis teisėmis susijusį piktnaudžiavimą;

taisomosios priemonės dėl piktnaudžiavimo, kurių imamasi suderinus su atitinkamos institucijos vadovu;

siūlymas pradėti procedūrą Konstituciniame Teisme;

Curia vykdomos kontrolės, ar savivaldos institucijos dekretas atitinka kitus teisės aktus, inicijavimas;

veiksmų, kurių turi imtis prokuratūra, inicijavimas per generalinį prokurorą;

procedūros dėl asmens atskaitomybės inicijavimas kompetentingoje institucijoje, jei Ombudsmenas sužino apie pagrįstą įtarimą, kad yra padarytas nesunkus nusikaltimas ar drausminis pažeidimas; jei tai yra baudžiamasis nusikaltimas, procedūrą privaloma pradėti;

pasiūlymas pakeisti, panaikinti arba paskelbti teisės aktą ar valstybės administracijos teisinį dokumentą institucijai, įgaliotai priimti teisės aktus arba leisti valstybės administracijos teisinius dokumentus;

kaip kraštutinė priemonė – bylos perdavimas Nacionalinei Asamblėjai kartu su metine ataskaita.

Bet kuris asmuo, manantis, kad dėl institucijos veiksmų ar neveikimo pažeistos jo pagrindinės teisės arba kyla tiesioginė grėsmė jas pažeisti, gali kreiptis į Pagrindinių teisių komisarą, jei išnaudojo visas administracinių teisių gynimo priemonių galimybes, išskyrus bet kokią administracinių sprendimų teisminę peržiūrą, arba neturi teisių gynimo priemonių.

Pagrindinių teisių komisaras ir jo pavaduotojai stebi, kaip įgyvendinamos Vengrijoje gyvenančių etninių mažumų teisės ir paisoma ateities kartų interesų.

Pagrindinių teisių komisaras negali tirti Nacionalinės Asamblėjos, Respublikos prezidento, Konstitucinio Teismo, Vengrijos valstybės kontrolės arba prokuratūros veiksmų, išskyrus prokuratūros tyrimo tarnybos veiksmus.

Komisaras negali imtis veiksmų, jei:

nuo byloje priimto galutinio administracinio sprendimo paskelbimo praėjo daugiau kaip metai;

procedūra pradėta iki 1989 m. spalio 23 d.;

teisme iškelta byla dėl administracinio sprendimo peržiūros ar jau yra priimtas galutinis teismo sprendimas;

skundą pateikiantis asmuo neatskleidė savo tapatybės ir neturint šios informacijos negalima atlikti tyrimo.

Niekas negali būti diskriminuojamas dėl to, kad kreipėsi į Pagrindinių teisių komisarą.

Skundo pateikimo būdai:

elektroninėmis priemonėmis: spustelėjus nuorodą *Ügyet szeretnék indítani* (noriu iškelti bylą) interneto svetainėje www.ajbh.hu arba užpildžius interneto svetainėje pateikiamą išmaniąją formą *Intelligens űrlap*;

e. paštu panasz@ajbh.hu

asmeniškai Pagrindinių teisių komisaro tarnybos Skundų tarnybai (Budapest, V. ker., Nádor u. 22), užsiregistruojant susitikimui;

paštu: Alapvető Jogok Biztosaának Hivatala (Pagrindinių teisių komisaro tarnyba) 1387 Budapest Pf. 40.

Skundo pateikimas ir Komisaro vykdoma procedūra yra nemokama. Prie skundo reikėtų pridėti byloje turimų dokumentų ir jos vertinimui reikalingų dokumentų kopiją.

3. Visuomenei svarbios informacijos atskleidimas

Pagal įstatymą dėl skundų ir visuomenei svarbios informacijos atskleidimo nuo 2014 m. sausio 1 d. visuomenei svarbi informacija taip pat gali būti atskleidžiama per saugomą elektroninę sistemą, kurią tvarko Pagrindinių teisių komisaras. Atskleidžiant visuomenei svarbią informaciją, atkreipiamas dėmesys į aplinkybes, kurių ištaisyimas ar pašalinimas atitinka bendruomenės ar visos visuomenės interesus. Atskleidžiant visuomenei svarbią informaciją taip pat gali būti pateikiama rekomendacija.

Prašymų atskleisti visuomenei svarbią informaciją pateikimo būdai:

elektroninėmis priemonėmis per saugomą elektroninę sistemą (<https://www.ajbh.hu/kozerdeku-bejelentes-benyujtasa>) arba

asmeniškai Pagrindinių teisių komisaro tarnybos Skundų tarnybai (Budapest, V. ker., Nádor u. 22), užsiregistruojant susitikimui.

4. Nacionalinis prevencinis mechanizmas, veikiantis pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą

Nuo 2015 m. sausio 1 d. Pagrindinių teisių komisaras asmeniškai arba per savo darbuotojus Vengrijoje veikia kaip nacionalinis prevencinis mechanizmas pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. Nacionalinio prevencinio mechanizmo užduotys:

prevenciniais tikslais tikrinti sulaikymo vietas, taip pat atsižvelgiant į pranešimus;
kalbėtis su sulaikytaisiais;
nagrinėti dokumentus;
teikti grįžtamąją informaciją;
konsultuotis su institucijomis;
teikti rekomendacijas;
rengti ataskaitas.

5. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

Pašto adresas: 1387 Budapest Pf. 40.

Telefonas (+36-1) 475 7100

Faks. (+36-1) 269 1615

E. paštas panasz@ajbh.hu

Interneto svetainė <http://www.ajbh.hu/hu>

II.2. Specializuotos žmogaus teisių institucijos

II.2.1. Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija

1. Užduotys ir struktūra

Teisė į asmens duomenų apsaugą ir teisė į visuomenei svarbios informacijos atskleidimą yra pagrindinės konstitucinės teisės: Vengrijos pagrindinio įstatymo VI straipsnyje nurodyta, kad:

- 1) kiekvienas asmuo turi teisę į privataus ir šeimos gyvenimo, būsto, susirašinėjimo ir reputacijos gerbimą;
- 2) kiekvienas asmuo turi teisę į asmens duomenų apsaugą, taip pat teisę gauti ir skleisti visuomenei svarbią informaciją;
- 3) pagrindiniu aktu įsteigta nepriklausoma institucija prižiūri teisės į asmens duomenų apsaugą ir teisės gauti visuomenei svarbius duomenis įgyvendinimo užtikrinimą.

Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija (*Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, toliau – NAIH) pakeitė Duomenų apsaugos ombudsmeną, kuris vykdė veiklą 1995–2011 m. Nuo 2012 m. sausio 1 d. teisės į informaciją NAIH padeda užtikrinti papildomomis reguliavimo priemonėmis (pvz., skirdama baudas už duomenų privatumo pažeidimus).

Šių teisių esmė, duomenų valdytojų pareigos ir NAIH struktūra bei procedūros nustatytos Informacijos įstatyme (2011 m. Įstatymas Nr. CXII dėl teisės į apsisprendimą būnant informuotam ir informacijos laisvės), tačiau išsamūs konkrečioms duomenų tvarkymo procedūroms taikomi reikalavimai nustatyti kituose atitinkamuose teisės aktuose (pvz., Policijos įstatyme ir Viešojo švietimo įstatyme). Pagal Informacijos įstatymo 1 straipsnį šiuo įstatymu siekiama apsaugoti privačias fizinių asmenų gyvenimo sritis ir užtikrinti viešųjų reikalų skaidrumą.

NAIH yra nepriklausoma, savarankiška valdymo institucija, jos pirmininką devyneriems metams ministro pirmininko siūlymu skiria Respublikos prezidentas. Atsižvelgiant į organizacinę struktūrą pažymėtina, kad ją sudaro departamentai.

2. Įgaliojimai

Pagrindinė NAIH užduotis – atlikti tyrimus dėl duomenų apsaugos ir informacijos laisvės pagal pranešimus ir skundus (kurie pateikiami internetu, raštu arba asmeniškai) ir *ex officio* nagrinėti administracines bylas dėl duomenų apsaugos (jei įtariamas pažeidimas susijęs su daug žmonių arba gali labai pakenkti interesams ar padaryti didelę žalą).

Be to, Institucija gali *ex officio* nagrinėti administracines bylas dėl įslaptintų duomenų patikros, perduoti teismui pažeidimų bylas, susijusias su visuomenei svarbia informacija arba informacija, kuri yra viešinama dėl viešojo intereso, ir įstoti į teismo nagrinėjamas bylas. Ji taip pat tvarko duomenų apsaugos registrą.

Institucija taip pat yra įgaliota teikti nuomones dėl atitinkamų teisės aktų, atstovauti Vengrijai bendroje ES duomenų apsaugos valdybose ir duomenų valdytojo prašymu už užmokestį atlikti duomenų apsaugos auditą.

3. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1125 Budapest Szilágyi Erzsébet fasor 22/C.

Pašto adresas: 1530 Budapest, Pf.: 5.

Telefonas (+36-1) 391 1400

E. paštas ugyfelszolgalat@naih.hu

Interneto svetainė <http://www.naih.hu/>

II.2.2. Lygių galimybių institucija

1. Užduotys ir struktūra

Pagal Vienodo požiūrio ir lygių galimybių skatinimo įstatymą vienodo požiūrio reikalavimo įgyvendinimą Vengrijoje prižiūri Lygių galimybių institucija (*Egyenlő Bánásmód Hatóság*), turinti kompetenciją visoje šalies teritorijoje. Institucija yra savarankiška, nepriklausoma valdžios institucija, kuri vadovaujasi tik teisės aktais. Jai negali būti privalomi jokie nurodymai ir ji atlieka savo užduotis atskirai nuo kitų institucijų, taip pat be jokios netinkamos įtakos. Užduotis Institucijai galima perduoti tik pagal teisės aktus. Institucijai vadovauja pirmininkas, kurį ministro pirmininko siūlymu devyneriems metams skiria Respublikos prezidentas.

Institucijos pagrindinė užduotis ir veikla yra tirti gaunamus skundus ir pranešimus, susijusius su diskriminacija. Institucijai padeda dirbti lygių galimybių pareigūnai, kurių tinklas veikia visoje šalies teritorijoje.

Pagal įstatymą vienodo požiūrio reikalavimo pažeidimas (diskriminacija) reiškia asmens diskriminaciją dėl realios ar numanomos saugomos savybės.

Pagal įstatymą saugomos savybės yra:

- lytis;
- rasė;
- odos spalva;
- tautybė;
- nacionalinė priklausomybė;
- gimtoji kalba;
- negalia;
- sveikatos būklė;
- religiniai arba filosofiniai įsitikinimai;
- politinės ar kitos pažiūros;

šeimos statusas;
motinystė (nėštumas) arba tėvystė;
seksualinė orientacija;
lytinė tapatybė;
amžius;
socialinė kilmė;
turtas;
tai, ar asmuo dirba visą, ar ne visą darbo laiką arba palaiko kvazidarbo santykius;
narystė interesams atstovaujančioje asociacijoje;
kitas statusas, ypatumas ar savybė.

Kalbant apie kategoriją „kitas statusas“, kaip į saugomas savybes pagal Institucijos pateikiamą teisės aktų aiškinimą galima atsižvelgti į ypatumus ir savybes, kurie įstatyme nenurodyti, tačiau yra panašūs.

Institucija tiria pažeidimus prieš asmenis ir grupes, kurių saugomos savybės yra labai plačiai apibrėžtos įstatyme. Paprastai ji imasi veiksmų gavusi diskriminaciją patyrusio asmens ar asmenų prašymą, tačiau pilietinės visuomenės organizacijos arba atstovaujamosios asociacijos gali inicijuoti procedūrą Institucijoje, jei padarytas pažeidimas, turintis poveikį saugomą savybę turinčiai grupei, arba yra tokio pažeidimo grėsmė. Institucija gali *ex officio* imtis veiksmų dėl Vengrijos valstybės, vietos valdžios ir mažumos savivaldos institucijų, jų įstaigų, organizacijų, veikiančių kaip valdžios institucijos, Vengrijos krašto apsaugos pajėgų ir teisėsaugos institucijų. Paprastai Institucija atlieka tyrimus darbo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, būsto, švietimo ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityse.

2. Įgaliojimai

Institucija atlieka tyrimus nagrinėdama administracines bylas. Nagrinėjant šias bylas taikomos specialios įrodinėjimo taisyklės. Nukentėjusioji šalis (pareiškėjas) turi įrodyti, kad pateko į nepalankią padėtį ir kad pažeidimo padarymo metu jis tikrai turėjo įstatyme nustatytą saugomą savybę, arba pažeidėjas preziumavo, kad nukentėjusioji šalis ją turėjo. Jei pareiškėjas įvykdė pareigą pateikti tokius įrodymus, kita šalis (dėl kurios iškelta byla) privalo įrodyti, kad aplinkybės, kurias patvirtina nukentėjusiosios šalies pateikti įrodymai, nesusklostė arba kad ji įvykdė vienodo požiūrio reikalavimą, arba neprivalėjo jo laikytis esant konkrečioms teisiniams santykiams.

Institucija visada stengiasi, kad prieš jai priimant sprendimą šalys susitarų tarpusavyje, ir jei tai pavyksta padaryti, patvirtina taikų susitarimą. Jei šalys nesudaro susitarimo, Institucija priima sprendimą dėl bylos esmės pagal atliktą tyrimą. Jei Institucija nustato, kad yra pažeistas vienodo požiūrio reikalavimas, kaip sankciją ji gali nurodyti pašalinti neteisėtas aplinkybes, uždrausti neteisėtą elgesį ateityje, įpareigoti viešai paskelbti galutinį sprendimą, kuriuo nustatomas pažeidimas, paskirti 50 000–6 mln. HUF baudą ir taikyti kitus specialiuosiuose teisės aktuose nustatytus padarinius. Institucijos sprendimo negalima apskųsti administracinėmis priemonėmis, tačiau jį administracinėje byloje gali peržiūrėti administracinis ir darbo bylų teismas.

Institucija ne tik tiria konkrečius diskriminacijos atvejus, bet turi ir daug kitų teisės aktuose nustatytų užduočių. Pavyzdžiui, ji teikia informaciją ir pagalbą atitinkamiems asmenims, kad būtų imtasi veiksmų dėl vienodo požiūrio pažeidimų, teikia nuomones dėl teisės aktų projektų, susijusių su vienodu požiūriu, siūlo teisės aktus dėl vienodo požiūrio, teikia visuomenei ir Nacionalinei Asamblėjai informaciją apie vienodo požiūrio įgyvendinimo būklę, bendradarbiauja su pilietinės visuomenės organizacijomis ir tarptautinėmis organizacijomis ir kt.

Institucija yra Europos lygybės įstaigų tinklo (*Equinet*) narė, šį tinklą sudaro daugiau kaip 40 organizacijų iš 33 Europos šalių, veikiančių kaip nacionalinės lygių galimybių įstaigos savo šalyse. Institucijos darbuotojai dalyvauja *Equinet* teminių darbo grupių veikloje, taip pat mokymo sesijose ir seminaruose, kurie rengiami keletą kartų per metus siekiant pasidalyti naujaisiais laimėjimais tarptautinės su vienodu požiūriu susijusių teisės aktų raidos srityje ir keistis patirtimi su Europos organizacijų, atliekančių panašias užduotis kaip ir Institucija, atstovais.

Institucija, palaikydama tarptautinius santykius, reguliariai dalyvauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ir Europos Tarybos Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) renginiuose ir teminiuose projektuose.

Išsami informacija apie Instituciją pateikiama jos interneto svetainėje.

3. Kontaktiniai duomenys

Būstinė: 1013 Budapest, Krisztina krt. 39/B

Telefonas (+36-1) 795 2975

Faksas (+36-1) 795 0760

Interneto svetainė <http://www.egyenlobanasmod.hu/>

II.2.3. Nepriklausoma policijos skundų nagrinėjimo taryba

1. Užduotys ir struktūra

2008 m. Nacionalinė Asamblėja nusprendė įsteigti Nepriklausomą policijos skundų nagrinėjimo tarybą (*Független Rendészeti Panasztestület*), siekdama sukurti specialią instituciją, kuri nagrinėtų skundus dėl policijos procedūrų. Šią instituciją sudaro Nacionalinės Asamblėjos šešeriems metams renkami nariai. Nariai turi turėti teisės diplomą, negali vadovautis niekieno nurodymais, o jų darbo tvarkos taisyklių pagrindai nustatyti įstatyme.

Tarybos darbas pirmiausia teisiškai reglamentuotas Policijos įstatyme. Tarybos paskirtis – atlikti tyrimą per skundų procedūras policijos veiklos srityje, tačiau nepriklausomai nuo hierarchijos santykių, atsižvelgiant į pagrindinių teisių apsaugą. Taigi taryba peržiūri policijos veiklą remdamasi konkrečiais skundais, pateikiamais individualiais atvejais, o ne apskritai.

2. Įgaliojimai ir procedūra

Kas gali paduoti skundą, kada ir kaip?

Skundą gali paduoti bet kuris asmuo, nepaisant jo pilietybės:

jei jam taikyta policijos priemonė arba ši priemonė asmeniui turėjo poveikį;

policija dėl šio asmens nesiėmė reikalingų veiksmų;

arba asmeniui policija taikė prievartos priemones ir jis mano, kad buvo ribojamas jo pagrindinės teisės arba pažeistos žmogaus teisės.

Skundą galima paduoti asmeniškai, pagal įgaliojimą arba per teisėtą atstovą (jei tai yra nepilnametis arba neveiksnius asmuo, skundas paduodamas per jo teisėtą atstovą). Skundas turi būti paduotas per 20 dienų nuo policijos priemonės pritaikymo, neveikimo ar prievartos priemonės arba, jei skundo pateikėjas sužinojo apie priemonę tik vėliau, per 20 dienų nuo tada, kai sužinojo apie ją. Skundą galima paduoti paštu (toku atveju skundo pateikėjas turi asmeniškai jį pasirašyti), faksu arba e. paštu per tarybos interneto svetainę, arba asmeniškai tarybos darbo valandomis (susitarus dėl susitikimo telefonu).

Jei skundo pateikėjas objektyviai negalėjo pateikti skundo per nustatytą terminą, vėlavimas gali būti pripažintas pagrįstu, jei skundo pateikėjas per šešis mėnesius pateikia vėlavimą pateisinančius įrodymus (pavyzdžiui, ilgalaikis gydymas ligoninėje).

Praleidus 20 dienų terminą, bet nuo to laiko (arba nuo sužinojimo) praėjus ne daugiau kaip 30 dienų, asmuo gali kreiptis į policijos įstaigos vadovą (policijos vadą arba policijos komisarą), jeigu pareigūnai taikė priemones, dėl kurių skundžiamasi, ir terminas dar nepraleistas. Tokiais atvejais skundo procedūrą organizuoja policijos skyriaus vadovas.

Ką nagrinėja taryba?

Reikalavimus atlikti policijos pareigas ir vykdyti nurodymus, šių pareigų ir nurodymų pažeidimus, pareigų ar nurodymų neatlikimą (visų pirma reikalavimo imtis priemonių, proporcingumo, galimybės nustatyti tapatybę, pareigos suteikti pagalbą ir kt.).

Policijos priemonės arba policijos priemonių netaikymo atvejus, šių priemonių teisėtumą (visų pirma tapatybės patikras, drabužių, bagažo ir transporto priemonės apiešką, suėmimus, apklausas, užsieniečiams taikomas policijos procedūras, priemonės, kurių imtasi privačiose gyvenvietėse, eismo teisės vykdymo priemonės ir kt.).

Prievartos priemonių panaudojimą ir teisėtumą (visų pirma fizinės prievartos, antrankių, cheminių medžiagų, smūginių ginklų, lazdų, kelių blokavimo, šaunamųjų ginklų panaudojimo, grupinės prievartos panaudojimo, minios išvaikymo ir kt.).

Kada tarybai neleidžiama pradėti procedūros ar atlikti tyrimo dėl bylos esmės?

Kadangi tarybai tai neleidžiama pagal teisės aktus, ji nėra įgaliota, taigi neturi teisės:

vertinti bendrą pastabų, pastabų dėl pagerinimo ar kritinių pastabų, taip pat visuomenei svarbios informacijos atskleidimo;

tirti nesunkių nusikaltimų arba mažinti ar panaikinti paskirtų administracinių baudių;

vertinti baudžiamojoje byloje atliktų veiksmų teisėtumo;

skirti žalos atlyginimą;

nustatyti policijos pareigūnų, kurie ėmėsi veiksmų, baudžiamąją, administracinę ar drausminę atsakomybę;

peržiūrėti administracinėje ar baudžiamojoje byloje priimtų sprendimų teisėtumą.

Be to, jei policijos veiksmas, dėl kurio prieštaraujama, atliktas nagrinėjant kitą bylą, pavyzdžiui, baudžiamąją ar administracinę bylą, skundo pateikėjas turi naudoti turimas priemones ir pateikti prieštaravimus toje byloje, nebent jis prieštarauja dėl procesinio veiksmo atlikimo būdo (pavyzdžiui, naudoto balso tono apklausiant liudytoją, būsto apieškos būdo), nes tokiu atveju taryba taip pat turi teisę atlikti tyrimą.

Ką reikia žinoti apie procedūrą?

Siekdamas, kad jo atvejis būtų ištirtas, skundo pateikėjas gali kreiptis į policijos institucijos, pritaikiusios priemonę, dėl kurios skundžiamasi, vadovą arba į tarybą. Taigi skundo pateikėjas gali pasirinkti, ar skundą nagrinės institucija, įeinanti į policijos organizacinę struktūrą (priemonę pritaikiusios institucijos vadovas), ar nepriklausoma institucija, kuri nėra policijos struktūros dalis (taryba). Kartu šia nuostata siekiama atskirti dvi procedūras viena nuo kitos ir leisti kartu vykdyti tik vieną procedūrą (būtent tą, kurią pasirinko skundo pateikėjas).

Taryba taip pat turi teisę teikti užklausas dėl bet kurio policijai paduoto skundo, o jeigu sužino, kad konkrečiu atveju yra tenkinamos jos įsikišimo sąlygos, ji praneša apie tai skundo pateikėjui ir policijos institucijai, nagrinėjančiai bylą. Per aštuonias dienas nuo pranešimo gavimo skundo pateikėjas gali prašyti policijos institucijos įvertinti skundą, jį išnagrinėjus tarybai. Bylą nagrinėjanti policijos institucija privalo sustabdyti procedūrą gavusi tarybos pranešimą. Šį kreipimąsi gali inicijuoti patys skundų pateikėjai per skundo procedūrą policijoje, kol bus priimtas galutinis administracinis sprendimas, o jeigu yra tenkinamos kreipimosi sąlygos, tada skundo pateikėjo atvejis bus nagrinėjamas pagal tarybos procedūrą.

Nagrinėdama skundo esmę, taryba siekia nustatyti, ar skunde nurodytos policijos priemonės taikytos pagal taisykles, ar jos buvo būtinos, pagrįstos ir proporcingos ir ar jomis pažeistos skundo pateikėjo pagrindinės teisės.

Jei nagrinėjant skundą nustatoma, kad pažeistos skundo pateikėjo pagrindinės teisės, taryba, atsižvelgdama į visas bylos aplinkybes, taip pat turi įvertinti šio pažeidimo sunkumą. Jei taryba nusprendžia, kad:

pažeidimas nepadarytas (nes, pavyzdžiui, skundo pateikėjo pagrindinės teisės buvo apribotos teisėtai) arba

pagrindinės teisės pažeidimo neįmanoma nustatyti, nes pateikti prieštaringi skundo argumentai ir iš turimų dokumentų neįmanoma nustatyti tiesos, arba pagrindinė teisė buvo pažeista, tačiau pažeidimas yra mažareikšmis,

tada taryba perduoda vertinimą kompetentingos policijos institucijos vadovui, kuris priima sprendimą pagal skundo procedūrą remdamasis oficialiomis policijos veiklą reglamentuojančiomis taisyklėmis, atsižvelgdamas į tarybos pateiktame vertinime pateiktą teisinę poziciją. Skundo pateikėjas gali apskųsti tokį sprendimą, kuris taip pat gali būti peržiūrėtas teismine tvarka pagal įstatymą dėl bendrųjų administracinio proceso ir paslaugų taisyklių. Skundo pateikėjai gali iš anksto prieštarauti, kad taryba skundo procedūrą pavestų vykdyti kompetentingai policijos institucijai, jeigu, pavyzdžiui, mano, kad ši institucija skundą nagrinėtų šališkai, arba bijo galimų padarinių. Tačiau tokiu atveju taryba privalėtų nutraukti procedūrą, nes skundo nebūtų įmanoma niekam perduoti dėl skundo pateikėjo prieštaravimo.

Jei taryba nustato šiuurkštų pagrindinių teisių pažeidimą, ji, atsižvelgdama į atitinkamą instituciją, perduoda savo vertinimą Vengrijos nacionalinės policijos vyriausiajam komisarui, institucijos, atsakingos už vidaus nusikaltimų prevenciją ir nusikaltimų išaiškinimą, generaliniam direktoriui, arba institucijos, atsakingos už kovą su terorizmu, generaliniam direktoriui, kuris tada priima sprendimą dėl skundo remdamasis taikytinomis taisyklėmis ir atsižvelgdamas į tarybos vertinime išdėstytą teisinę poziciją. Jei bylą nagrinėjančios institucijos sprendimas skiriasi nuo tarybos vertinimo, būtina nurodyti sprendimo motyvus. Žinoma, šitaip priimtą policijos sprendimą taip pat galima apskųsti teismams. Tarybos vertinimu gali būti remiamasi teismo procese.

Kitos išsamios taisyklės, susijusios su tarybos darbu, nustatytos jos Darbo tvarkos taisyklėse, kurios skelbiamos jos interneto svetainėje.

3. Kontaktiniai duomenys

Pašto adresas: H-1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

Telefonas +36 1/441 6501

Faks. +36 1/441 6502

E. paštas info@repate.hu

Interneto svetainė: <https://www.repate.hu/index.php?lang=hu>

III. Kita informacija

III.1. Vengrijos prokuratūra

1. Prokuratūros struktūra

Vengrijos prokuratūra yra nepriklausoma konstitucinė organizacija, kuri vadovaujasi tik teisės aktais.

Prokuratūrai vadovauja generalinis prokuroras, kurį Nacionalinė Asamblėja renka iš kitų prokurorų devynerių metų kadencijai ir kuris pagal viešąją teisę yra atskaitingas parlamentui. Generalinis prokuroras privalo kasmet teikti ataskaitas apie prokuratūros veiklą.

Prokuratūros įstaigos Vengrijoje yra:

Generalinio prokuroro tarnyba;

apeliacinės apygardos prokuratūros;

apygardos prokuratūros;

apylinkės prokuratūros.

Nepriklausomai apygardos arba apylinkės lygmens prokuratūrai gali būti pavesta atlikti prokuratūros tyrimus ir pagrįstais atvejais – kitas prokuratūros užduotis.

Yra penkios apeliacinės apygardos prokuratūros ir 21 apygardos prokuratūra (sostinės, 19 apygardos ir centrinė tyrimų), kurioms vadovauja Generalinio prokuroro tarnyba. Apygardos prokuratūrų organizacinės struktūros įstaigos, išskyrus Centrinę tyrimų prokuratūrą, iš esmės vykdo veiklą, susijusią su baudžiamąja teise ir viešąja teise.

Apylinkės ir apylinkės lygmens prokuratūros, kurioms vadovauja sostinės ir apygardos prokuratūros, tiria bylas, pagal teisės aktus arba generalinio prokuroro nurodymus nepriskirtas kitai prokuratūros įstaigai, ir atlieka užduotis, susijusias su prokuratūros atliekamais tyrimais.

Prokuratūros mokslo ir tyrimų įstaiga Nacionalinis kriminologijos institutas (*Országos Kriminológiai Intézet*) įeina į prokuratūros struktūrą, tačiau tai nėra baudžiamojo persekiojimo institucija. Ji plėtoja nusikaltimų tyrimo, kriminologijos ir baudžiamosios teisės mokslo teorijas ir praktiką.

2. Pagrindinės prokuratūros užduotys

Generalinis prokuroras ir prokuratūra yra nepriklausomi ir kaip prokuroras, dalyvaujantis vykdant teisingumą, jie vieninteliai įgyvendina valstybės teisę bausti. Prokuratūra traukia baudžiamojon atsakomybėn už padarytus baudžiamuosius nusikaltimus, imasi veiksmų dėl kitų neteisėtų veiksmų ir neveikimo, taip pat skatina nusikaltimų prevenciją.

Generalinis prokuroras ir prokuratūra:

įgyvendina su tyrimais susijusias teises, kaip nustatyta teisės aktuose;

atstovauja prokuratūrai teismo procese;

prižiūri kalėjimų tarnybų veiklos teisėtumą;

įgyvendina kitas teisės aktuose nustatytas įgaliojimus ir pareigas kaip viešojo intereso gynėjai.

Prokuratūra:

tiria Baudžiamojo proceso įstatyme nurodytas bylas (prokuratūros tyrimai);

prižiūri, kad tyrimo institucijos atliekami nepriklausomi tyrimai būtų teisėti (tyrimų priežiūra);

įgyvendina kitas teisės aktuose nustatytas teises, susijusias su tyrimais;

kaip prokuroras įgyvendina valdžios institucijoms suteiktus įgaliojimus pateikti kaltinimus, atstovauja prokuratūrai teismo procese ir įgyvendina pagal Baudžiamojo proceso įstatymą suteiktas apskundimo teises;

įgyvendina teisinę priežiūrą, kaip vykdomi nuosprendžiai, taikomos papildomos baudmės, priemonės, prievartos priemonės, susijusios su laisvės atėmimu ar apribojimu, ir tolesnės priemonės, taip pat kaip laikomasi teisės aktų dėl baudžiamųjų ir administracinių bylų, paklausiausių sprendimų ir įrašų duomenų bazių tvarkymo, neleidama prieiti prie elektroninių duomenų centralizuotai; ji taip pat dalyvauja nuosprendžius priimančių teisėjų organizuojamose procedūrose;

padeda tinkamai taikyti teisę teismo procese (prokuroro dalyvavimas ginčo ir ne ginčo teismo procese civilinių, darbo, administracinių ir ekonominių bylų teismuose);

skatina, kad institucijos, veikiančios kaip valdžios institucijos arba nagrinėjančios ne teismo ginčus, laikytųsi teisės aktų;

skiria ypatingą dėmesį patraukimui atsakomybėn už baudžiamuosius nusikaltimus, kuriuos padaro vaikai ar kurie padaromi prieš vaikus, ir specialiųjų taisyklių, susijusių su administracinėmis ir baudžiamosiomis procedūromis prieš nepilnamečius, laikymuisi; bendradarbiauja įgyvendinant vaikų teises teisės aktų nustatytais atvejais ir inicijuoja procedūras, per kurias imamasi būtinų vaiko apsaugos priemonių;

atlieka užduotis, atsirandančias dėl tarptautinių susitarimų, visų pirma susijusias su teisinės pagalbos teikimu ir prašymais suteikti šią pagalbą;

atlieka Vengrijos užduotis, susijusias su jos dalyvavimu Eurojuste;

užtikrina atstovavimą bylose dėl žalos atlyginimo už pažeidimus ir žalą, padarytą jai vykdant veiklą.

Siekdama ginti viešąjį interesą, prokuratūra siekia užtikrinti, kad visi laikytųsi teisės aktų. Jei teisės aktai pažeidžiami, prokuratūra teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka imasi veiksmų teisėtumui užtikrinti. Jei teisės aktuose nenustatyta kitaip, prokuratūra privalo imtis veiksmų, jei institucija, privalanti nutraukti teisės aktų pažeidimą, nesiima reikalingų veiksmų, nors privalo tai padaryti pagal Pagrindinį įstatymą, įstatymą ar kitą teisės aktą arba valstybės administracijos teisinį dokumentą, arba jei reikia skubių prokuratūros veiksmų siekiant nutraukti teisės pažeidimą, atsiradusį dėl teisės akto pažeidimo.

Įgaliojimai ir pareigos, nesusiję su baudžiamąja teise viešojo intereso srityje, kuriuos prokuratūra turi įgyvendinti, padėdama vykdyti teisingumą, nustatyti specialiuosiuose teisės aktuose. Prokuroras šiuos įgaliojimus įgyvendina pirmiausia išskeldamas bylą ginčo ir ne ginčo teismo procese, taip pat inicijuodamas procedūras administracinėse institucijose ir paduodamas apeliacijas.

3. Kontaktiniai duomenys

Generalinis prokuroras Dr. Péter Polt

Buveinė: 1055 Budapest, Markó u. 16.

Pašto adresas: 1372 Budapest, Pf. 438.

Telefonas +36 1354 5500

E. paštas info@mku.hu

Interneto svetainė <http://mklu.hu/>

III.2. Parama nukentėjusiesiems

Paramos nukentėjusiesiems tarnyba (*Áldozatsegítő Szolgálat*) pirmiausia teikia paramą nukentėjusiesiems, kuriems padaryta žala, visų pirma fizinė arba psichinė (psichologinė trauma, šokas) arba kurie patyrė nuostolių tiesiogiai dėl nusikaltimo asmeniui ar turtui. Valstybė vertina nukentėjusiųjų poreikius ir teikia jiems atitinkamai pritaikytas paslaugas.

1. Procedūra

Pagalbos nukentėjusiesiems paslaugas teikia specialieji organizaciniai sostinės (apygardos) valdymo biuro skyriai. Nukentėjusieji gali prašyti pagalbos iš bet kurios paramos nukentėjusiesiems tarnybos, pateikdami reikalavimus, ir bet kuriai paramos nukentėjusiesiems tarnybai gali teikti prašymus suteikti skubią finansinę paramą, patvirtinti nukentėjusiojo statusą ir suteikti kompensaciją (PDF).

Prašymai suteikti skubią finansinę paramą, patvirtinti nukentėjusiojo statusą arba suteikti kompensaciją turi būti pateikiami užpildžius atitinkamą formą ([Prašymo forma](#), [Prašymas patvirtinti nukentėjusiojo statusą](#)). Paramos nukentėjusiesiems tarnyba teikia paramą užpildžius formas.

Paramos nukentėjusiesiems procedūros yra nemokamos.

Prašymai suteikti skubią finansinę paramą gali būti pateikiami per penkias dienas nuo nusikaltimo asmeniui ar turtui padarymo. Prašymus suteikti kompensaciją galima pateikti per tris mėnesius nuo nusikaltimo padarymo, išskyrus įstatyme dėl paramos nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų ir valstybės kompensacijos nustatytus atvejus.

Skundai dėl paramos nukentėjusiesiems tarnybų sprendimų per 15 dienų turi būti pateikti Paramos nukentėjusiesiems tarnybai, tačiau adresuoti Teisingumo biurui.

2. Paslaugos

Pagal įstatymą teikiamos šios paslaugos:

pagalba surašant ieškinius: Paramos nukentėjusiesiems tarnyba padeda nukentėjusiesiems taip, kad tai atitiktų jų poreikius ginant pagrindines teises, ir tiek, kiek tai atitinka tokius poreikius, o tai reiškia, kad nukentėjusieji konsultuojami dėl jų teisių ir pareigų baudžiamojoje ir administracinėje byloje, galimybės gauti sveikatos priežiūros paslaugas sąlygų, sveikatos draudimo, socialinių išmokų ir kitos valstybės paramos, taip pat jiems teikiama informacija, teisinės konsultacijos, emocinė parama ir visa kita šiomis aplinkybėmis reikalinga praktinė pagalba;

skubi finansinė parama, kuri gali būti suteikta nagrinėjant baudžiamąją bylą ir kurios suma nustatyta įstatyme dėl būsto, aprangos, kelionės, maisto, medicininių ir laidotuvių išlaidų, jei nukentėjusysis negali padengti šių išlaidų, kurias patyrė dėl nusikaltimo asmeniui ar turtui;

nukentėjusiojo statuso patvirtinimas: nagrinėjant baudžiamąją bylą Paramos nukentėjusiesiems tarnyba patvirtina kliento, kaip nukentėjusiojo, statusą išduodama oficialią pažymą, pagrįstą policijos dokumentais; nukentėjusysis gali naudoti pažymą administracinėms ir kitoms procedūroms, pavyzdžiui, išduodant dokumentus arba suteikiant galimybę gauti teisinę pagalbą ir kt.;

pagalba liudytojams: į teismo posėdį šaukiami liudytojai gali prašyti teismo pagalbos liudytojams pareigūno suteikti atitinkamas konsultacijas; teismo pagalbos liudytojams pareigūnas yra teismo darbuotojas, teisės aktuose nustatyta tvarka teikiantis liudytojams rekomendacijas dėl parodymų davimo, kad būtų supaprastintas jų dalyvavimas teisme;

saugių namų suteikimas: pagal poreikius valstybė suteikia saugius namus Vengrijos pilietybę turintiems asmenims arba asmenims, turintiems teisę laisvai judėti ir gyventi Vengrijoje, kurie nustatyti kaip nukentėję nuo prekybos žmonėmis, neatsižvelgiant į tai, ar yra iškelta baudžiamoji byla;

valstybės kompensacija: per smurtinį nusikaltimą nužudyto ar sunkiai sužeisto asmens artimieji gali prašyti valstybės kompensacijos kaip vienkartinės išmokos arba mėnesinės išmokos, jei jiems šios kompensacijos reikia, kaip nustatyta įstatyme.

3. Kontaktiniai duomenys

24 val. per parą, 7 dienas per savaitę veikianti paramos nukentėjusiesiems linija, skambučiai iš Vengrijos tinklų – nemokami:

+36 (1) 80 225 225

Paramos nukentėjusiesiems tarnybos

Daugiau informacijos apie [paramą nukentėjusiesiems](#).

III.3. Teisinė pagalba

Pagal Teisinės pagalbos įstatymą pagrindinis Teisinės pagalbos tarnybos (*Jogi Segítségnyújtó Szolgálat*) tikslas yra teikti profesionalią teisinę pagalbą socialinių poreikių turintiems asmenims siekiant įgyvendinti jų teises ir spręsti jų teisinius ginčus, taikant tam tikrus apribojimus ir tam tikrą formą.

1. Procedūra

Teisinės pagalbos prašymą galima pateikti asmeniškai arba paštu ([Teisinė pagalba. Kontaktiniai duomenys](#)) už teisinę pagalbą atsakingam organizaciniam skyriui (toliau – regioninis biuras), atitinkamos apygardos (sostinės), kurioje yra prašymo pateikėjo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta arba, jeigu tokios vietos nėra, susirašinėjimo adresas ar darbuvieta, vyriausybės biure, užpildžius ir pasirašius formą (<http://igazsaguyihivatal.gov.hu/dokumentumok-jogi-segitsegnyujtas>) ir pridėjus reikiamus priedus. Prašymas teikiamas nemokamai.

Regioniniam biurui priėmus galutinį sprendimą dėl leidimo, asmuo gali gauti bet kurio budinčio advokato (advokatai, advokatų kontoros, pilietinės visuomenės organizacijos) iš Teisingumo biuro sudaryto budinčių advokatų sąrašo paslaugas (<http://www.kimisz.gov.hu/alaptevnepugyvedje/nevjegyzeke>). Skundai dėl Teisinės pagalbos tarnybos sprendimų per 15 dienų turi būti pateikti regioniniam biurui, tačiau adresuoti Teisingumo biurui.

2. Pagrindinės teisinės pagalbos rūšys

A. Pagalba nevykstant teismo procesui

Jei teismo procesas dėl ginčo dar nepradėtas,

teikiamos konsultacijos ir (arba) rengiami dokumentai;

tai nesuteikia teisės būti atstovaujama; budintis advokatas negali imtis veiksmų kliento vardu ar vietoj kliento.

B. Pagalba vykstant teismo procesui

Jei byla jau nagrinėjama teisme,

teikiamos atstovavimo paslaugos;

jos negali būti teikiamos asmeniui, padariusiam nusikaltimą ar nusižengimą;

nukentėjusiajam gali būti suteikta teisė į teisinį atstovavimą nuo baudžiamojo proceso tyrimo ir patraukimo baudžiamojo atsakomybės etapo.

C. Įprastais atvejais Tarnyba teikia trumpas konsultacijas žodžiu, netikrindama kliento materialinės padėties.

3. Teisės suteikimo sąlygos

A. Civilinėse ginčo ir ne ginčo bylose:

valstybė padengia budinčio advokato ir (arba) teisėto atstovo išlaidas arba apmoka teisiųjų paslaugų išlaidas už vienus metus, jei kliento pajamos ir turtinė padėtis atitinka teisės aktuose nustatytus kriterijus;

valstybė padengia teisiųjų paslaugų išlaidas, jei klientas dalyvauja individualioje Paramos nukentėjusiesiems tarnybos procedūroje ir yra pripažintas nukentėjusiuoju nuo nusikaltimo, taip pat atitinka teisės aktuose nustatytas sąlygas, susijusias su pajamomis ir turtu.

B. Baudžiamojoje byloje:

valstybė padengia budinčio advokato ir (arba) teisėto atstovo išlaidas už vienus metus, jei kliento pajamos ir turtinė padėtis atitinka teisės aktuose nustatytus kriterijus;

valstybė padengia teisiųjų paslaugų išlaidas, jei klientas dalyvauja individualioje Paramos nukentėjusiesiems tarnybos procedūroje ir yra pripažintas nukentėjusiuoju nuo nusikaltimo, taip pat atitinka teisės aktuose nustatytas sąlygas, susijusias su pajamomis ir turtu.

C. Bendrosios taisyklės

Klientai privalo pateikti savo ir asmenų, gyvenančių su jais bendrame namų ūkyje, pajamų įrodymus – pateikti Teisinės pagalbos įstatyme nurodytus dokumentus.

Įstatyme nurodyti atvejai, kai parama gali būti neteikiama, pavyzdžiui, rengiant sutartis, nebent sutartį sudarančios šalys kartu kreipiasi pagalbos ir visais aspektais yra tenkinamos pagalbos suteikimo sąlygos, arba byloje dėl mūtų ir kt.

4. Kontaktiniai duomenys

Regioniniai biurai:

Daugiau informacijos apie [teisinę pagalbą](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.